

društveni položaj seoske žene

dr borislav j. dimković

uvod

60

→ Položaj seoske žene otkriva osnovne protivrečnosti društva koje izgrađuje socijalizam, kako nasleđene tako i one koje nastaju u samom procesu izgradnje. Političko i pravno oslobađanje žene ostvaruje se relativno brzo, već u toku revolucionarnih društvenih promena. No ekonomsko oslobađanje žene i uspostavljanje stvarne ravnopravnosti sa muškarcem spor je i dug proces, zavisan od toka socijalističke izgradnje i radikalnih promena u kulturnim shvaćanjima, stavovima i svakodnevnom ponašanju ljudi.

Društveni položaj seoske žene obuhvata njen položaj u porodici, domaćinstvu, gazdinstvu i u ostalim primarnim grupama, zatim u radnoj situaciji, te u društvenom i javnom životu sela. Na društveni položaj seoske žene deluju dva osnovna procesa: **socijalistički preobražaj sela** i **deagrarizacija sela**. Privatna svojina nad sredstvima za proizvodnju i proces raslojavanja sela i seljaštva utiču na mogućnost realizacije političkih principa i ustavnih i zakonskih normi o ravnopravnosti žene i muškarca. Na društveni položaj seoske žene također utiču tradicija i shvatanje o mjestu i ulozi žene u porodici i u seoskom društvu. S druge pak strane, porodični položaj seoske žene uslovljava društvene funkcije koje žena vrši te se tako javlja kao sintetički pokazatelj stupnja njezine opće emancipacije.

Pri određivanju pojma **seoska žena** treba poći od činjenice da se u našem selu odvija snažan proces deagrarizacije stanovništva, pa su brojna ona lica koja se ne mogu obuhvatiti kategorijom »poljoprivrednika«. Pojam »žene u selu«, širi je od pojma »seoska žena«, dok je pojam »zemljoradnica« ili »poljoprivrednica« uži jer obuhvata samo aktivne članove ove grupe kojoj pripadaju i domaćice poljoprivrednih domaćinstava. Preciznije, po nama je pojam »seljaka« identičan pojmu »seoska žena«.

U ovome radu pod pojmom »seoska žena« podrazumevamo osobu koja živi na individualnom poljoprivrednom gazdinstvu ili u domaćinstvu poljoprivrednog radnika i bavi se poljoprivrednom delatnošću. odnosno poslovima u domaćinstvu.

položaj seoske žene u porodici

Društveno-ekonomski principi na kojima se zasniva naša seoska porodica delimično su još uvek oni na kojima je porodica bila zasnovana pojavom privatne svojine i potrebe za naslednikom. Seoska porodica istovremeno je i domaćinstvo i gazdinstvo.¹⁾ Privatna svojina nad sredstvima za proizvodnju uslovljava ekonomsku i društvenu zavisnost žene u seoskoj porodici, a što utiče i na sklapanje braka i na porodične odnose.

Položaj seoske žene kao supruge ne određuje samo ekonomska zavisnost od muža. Niz činilaca pre braka i u toku porodičnog života utiču na položaj seoske žene kao supruge. Neki od tih činilaca jesu: stepen slobode u izboru bračnog druga, vrednost i sadržaj miraza koji žena unosi u domaćinstvo, porodični sastav domaćinstva, veličina individualnog poljoprivrednog gazdinstva, profesionalna orijentacija članova i sl. Svi oni, uporedo sa obrazovanjem i shvatanjima supružnika, utiču na položaj žene kao supruge i na njenu ravnopravnost, odnosno podređenost u porodici.

Seoska žena, po pravilu, udajom prelazi da živi i radi na porodičnom gazdinstvu muža. Ukoliko on nije istovremeno i starešina gazdinstva nego samo član šire porodične zajednice, utoliko je teži položaj žene. Ona je zavisna i podređena ne samo mužu nego i starešini gazdinstva, a u okviru postojeće međugeneracijske podele rada, i supruzi starešine. Naime, žena starešine individualnog poljoprivrednog gazdinstva istovremeno je i starešina domaćinstva, te određuje poslove ostalim ženskim članovima. U meri u kojoj se na snaju gleda kao na novu i potrebnu radnu snagu, ona je i opterećena poslovima domaćinstva i gazdinstva. (Inače, i dalje se starije žene bave mahom poslovima domaćinstva, a mlađe pretežno radom u poljoprivredi.)

Seoska žena koja živi u užoj porodici (muž, žena, deca) ima nešto povoljniji društveni položaj. Ona je zbog postojeće, objektivne podele rada na gazdinstvu aktivni učesnik u proizvodnji i glavni nosilac poslova u domaćinstvu; muž je upućen da se savetuje sa ženom i oni zajednički rešavaju svakodnevne životne probleme.

Trajna i specifična funkcija žene u porodici jest njeno majčinstvo, odnosno roditeljstvo. Seoska žena nosi glavni teret u rađanju dece, a da pri tome iz različitih razloga ne učestvuje uvek u planiranju porodice. Nadalje, njega i podizanje dece takođe je funkcija žene kao majke. Seoska je žena obavlja u posebno nepovoljnim stambenim i nehigijenskim uslovima, preopterećena ostalim dužnostima i sa nedovoljnim znanjem. Uz to, žena vrši i vaspitanje dece i pomaže im u njihovom obrazovanju. Istaknimo da seoska žena mora obavljati tu dužnost unatoč nedovoljnom vlastitom obrazovanju.

1) Za razliku od porodice kao socijalno-biološke kategorije, domaćinstvo je društveno-ekonomska kategorija: socijalna — jer se javlja kao primarna društvena grupa; ekonomska — jer je osnovna potrošačka zajednica društva u kojoj članovi zajednički stanuju i zadovoljavaju egzistencijalne i druge osnovne materijalne potrebe. Ukoliko porodica, pored potrošnje, vrši i funkciju proizvodnje, javlja se, istovremeno, i kao domaćinstvo i kao gazdinstvo. U protivnom, njeni članovi privređuju van porodice, odnosno domaćinstva.

položaj seoske žene u domaćinstvu i na gazdinstvu

Seoska žena ima dve ekonomske funkcije: u oblasti **potrošnje** i u oblasti **proizvodnje**. To proističe iz prirode seoske porodice koja se istovremeno pojavljuje kao potrošačka jedinica — **domaćinstvo** i kao proizvođačka jedinica — **gazdinstvo**. Zbog toga seoska žena obavlja uporedo funkciju domaćice i funkciju individualnog poljoprivrednog proizvođača.²⁾

Domaćinstvo je osnovna jedinica potrošnje, a žena, ne da je osnovni nosilac poslova u domaćinstvu nego je u seoskom domaćinstvu i jedini. Podela rada na muške i ženske poslove u seoskim sredinama »uvrstila je« sve poslove domaćinstva u isključivo ženske. U poslove domaćinstva ubrajaju se mnogi sporedni poslovi poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. Ali ako se suzi pojam poslova u seoskom domaćinstvu, isključivši poslove vezane za poljoprivrednu proizvodnju, vidi se da se poslovi u poljoprivrednom domaćinstvu umnogome razlikuju od onih u nepoljoprivrednom domaćinstvu.³⁾ To je prirodno jer su domaćinstvo i individualno poljoprivredno gazdinstvo samo deo oblika u kojima se izražavaju ekonomske funkcije seoske porodice.

Poboljšanje položaja poljoprivrede izazvalo je u seoskim naseljima i veća ulaganja u rekonstrukciju stambenih zgrada i u kupovinu, na prvom mestu, nameštaja. U tome se u izvesnoj meri ogleda i uticaj seoske žene, kao domaćice u određivanju strukture rashoda porodičnog budžeta. Nadalje, odeća je sve više zanatskog i industrijskog porekla i potiskuje domaću radinost. Seoska žena delimično se oslobađa domaćinskih poslova u domaćoj radinosti. Međutim, ona stiže nove dužnosti jer, umesto da tka — šije.

Struktura ishrane u seoskim domaćinstvima ne zadovoljava. Škrob i masnoća dominiraju u ishrani. Sezonski karakter poljoprivrednih radova, koji angažuju domaćicu u poljoprivrednoj proizvodnji, uslovljavaju da se obroci neredovno kuvaju. (U jeku poljoprivrednih radova u mnogim seoskim domaćinstvima jede se samo suva hrana, što je uzrok slabe uhranjenosti.)

Nabavka potrebne potrošne robe za domaćinstvo oduzima mnogo vremena svakoj domaćici. U selima danas već uveliko postoje prodavnice mešovite robe. Tako je seoskim domaćicama omogućeno da najnužniju robu za domaćinstvo kupuju neposredno u selu. No to ne znači da je problem nabavke robe za domaćinstvo povoljno

2) Seoske žene zaposlene u društvenom sektoru poljoprivrede vrše svoju funkciju poljoprivrednog proizvođača, prirodno, van porodičnih okvira, ali ih i kod kuće čekaju, pored obaveznih poslova u domaćinstvu, i dopunski radovi u poljoprivrednoj proizvodnji.

3) Na seoskom području pojam poslova u domaćinstvu shvata se veoma široko, posebno u poređenju sa gradskim. Tako se u poslove domaćice ubrajaju i oni poslovi u oblasti poljoprivredne proizvodnje koji se, po tradicionalnoj podeli rada smatraju izrazito ženskim. To su povrtlarstvo, gajenje živine ili manjeg broja stoke, prerada stočarskih proizvoda i druga prerada poljoprivrednih proizvoda za potrebe članova domaćinstava u okviru domaće radinosti. Samo u slučaju kad se ovi poslovi obavljaju u velikim razmerama i kada su proizvodi namenjeni isključivo tržištu, priznaje se kao poljoprivredna proizvodnja, a rad seoske žene kao rad individualnog poljoprivrednog proizvođača. Sa prilično sigurnosti može se reći da seoska žena redovno obavlja istovremeno poslove domaćice i individualnog poljoprivrednog proizvođača.

rešen, jer u seoskim naseljima još uvek nema dovoljno uslužnih objekata za pomoć domaćinstvu.⁴⁾

Seoska žena, dakle, vrši funkciju domaćice u otežanim okolnostima: opterećena radom u poljoprivrednoj proizvodnji, bez dovoljno znanja o domaćinstvu i o higijeni, u nepovoljnim stambeno-komunalnim uslovima i u pomanjkanju zadovoljavajuće trgovinske i zatske mreže.

Druga ekonomska funkcija seoske žene jeste **poljoprivredna proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda**. Ovu funkciju žena vrši na individualnom poljoprivrednom gazdinstvu kao jednu od svojih mnogobrojnih dužnosti. U seoskom području svi ovi drugi oblici njenog rada beznačajni su u poređenju sa njenim radom na porodičnom gazdinstvu.

Seoske žene postepeno postaju nosioci poljoprivredne proizvodnje na individualnom poljoprivrednom gazdinstvu, jer se muškarci, ukoliko ne napuštaju gazdinstvo, profesionalno orijentišu na vanpoljoprivredne delatnosti. Tako žene aktivne poljoprivrednice na individualnim gazdinstvima čine u nekim rejonima čak više od polovine poljoprivredne radne snage.

Žene kao poljoprivredni proizvođači ne učestvuju podjednako u svim oblastima poljoprivredne proizvodnje. Žene učestvuju više u radovima u stočarstvu nego u obradi zemlje. Živinarstvo je isključivo područje njene aktivnosti. Seoskoj ženi, zbog postojeće podela rada, odgovara takva poljoprivredna proizvodnja koja je vezana za ekonomsko dvorište i dozvoljava povremene prekide u radu u toku radnog dana, tako da ona može istovremeno da vrši funkciju domaćice i poljoprivrednog proizvođača.

Nadalje, udeo seoske žene u poljoprivrednoj proizvodnji nije jednak na svim individualnim gazdinstvima, nego zavisi od njegove pripadnosti određenom socijalnom sloju seljaštva. Na gazdinstvima s posedom većim od 8 ha učešće seoske žene u poljoprivrednim radovima manje je od učešća muškarca zbog toga što takva gazdinstva imaju brojniju mušku radnu snagu koja se orijentiše na poljoprivrednu proizvodnju. Prema tome, rad žena u odnosu na rad muškaraca najznačajniji je na siromašnim individualnim gazdinstvima i opada sa veličinom poseda. (Naravno, njihovo relativno učešće u poljoprivrednoj proizvodnji treba razlikovati od stepena opterećenosti u toku radnog dana.)

Podređen položaj u porodici i ekonomska zavisnost uslovljavaju i podređen položaj žene pri odlučivanju i organiziranju rada na gazdinstvu. U stvarnosti žena je glavna i osnovna »radna snaga« na individualnom poljoprivrednom gazdinstvu, sa mnogim dužnostima i obavezama a bez odgovarajućih prava u odlučivanju. Odluke o pla-

4) Uslužno zanatstvo značajna je pomoć domaćici u obavljanju svakodnevnih poslova. Pripremanje hrane i struktura ishrane zavisi i od mogućnosti nabavke određenih vrsta namirnica. Nadalje, u seoskim područjima nema dovoljno zanatskih radionica koje bi pomogle seoskim domaćicama u poslovima vezanim za odevanje članova domaćinstava. Malo je i zanatlija koje mogu da pruže usluge u održavanju kuće i pokućstva.

niranju poljoprivredne proizvodnje i orijentaciji na nove kulture donosi muž, isključivo ili uz prethodnu konsultaciju sa ženom.

Kooperacija sa društvenim sektorom jedan je od mogućih oblika osamostaljivanja žena kao poljoprivrednog proizvođača. Ipak, kao kooperant pojavljuje se uglavnom muž, čak i u onim slučajevima kada žena izvršava kooperativne obaveze (kao, na primer, u gajenju stoke i živine). Uprkos tome, područjavanje poljoprivrednog rada putem kooperacije nedvosmisleno utiče na postizanje ravnopravnosti žene kao poljoprivrednog proizvođača. Ona izlazi iz okvira individualnog i izolovanog rada na gazdinstvu i saraduje sa društvenim sektorom.

Muškarac se pojavljuje i kao prodavac osnovnih poljoprivrednih proizvoda i kao nabavljač potrebnog reproduktionog materijala. Tako se u funkciji kupca i prodavca na tržištu, **gde poljoprivredni proizvod individualnog rada dobija društveno priznanje**, pojavljuje muškarac. On odlučuje i o porodičnom budžetu. Ipak, žena ima izvesno pravo na raspolaganje novčanim prihodima od onih poljoprivrednih proizvoda koji se ostvaruju kao sporedna delatnost namenjena, u prvom redu, potrebama samoga domaćinstva, a višak seoska žena iznosi uglavnom na zelenu pijacu.

Dve ekonomske funkcije seoske žene — rad u domaćinstvu i rad na gazdinstvu — prepleću se u toku radnog dana do te mere da je teško oceniti je li seoska žena pretežno domaćica ili pretežno individualni poljoprivredni proizvođač.

seoska žena u društveno-političkom životu sela

Samoupravljačka aktivnost i aktivno učešće u radu društveno-političkih organizacija uvodi seosku ženu (kao domaćicu i individualnog poljoprivrednog proizvođača izolovanog od društva) u život i rad društvene zajednice. To je područje u kojemu seoska žena može da realizuje političke principe i pravne norme o ravnopravnosti žene i muškarca, čijem je ostvarenju dala značajan doprinos u toku rata i revolucije.

U isto vreme, od učešća žena u samoupravnom i političkom životu sela zavisi i intenzitet toga života, jer u seoskom području žene predstavljaju većinu stanovništva.

No ostvarenje samoupravne i političke aktivnosti seoske žene ometaju, pored ostalog, sledeće okolnosti:

- ekonomska zavisnost žene sa individualnih poljoprivrednih gazdinstava;
- podređeni položaj te žene kao supruge, majke i domaćice;
- odsustvo prava u porodičnom odlučivanju, uza sve veće radne obaveze u poljoprivrednoj proizvodnji;
- rad u porodici, domaćinstvu i gazdinstvu koji dovodi do psihičke i fizičke iscrpljenosti;
- izolovanost u domaćinstvu i gazdinstvu zbog prirode poljoprivredne proizvodnje i položaja žene u njoj;

— tradicija da muškarac kao »glava« domaćinstva »vodi politiku« i domaćinstva i sela;

— krajnje nisko školsko obrazovanje i znatan procenat nepismenosti.

Objektivni društveni položaj uslovljava shvatanje da nije potrebno da se žene biraju u rukovodstva. Tako je prilikom izbora zapaženo da ni žene kao birači ne glasaju za žene — kandidate za izborna tela. Isto tako seoske žene odbijaju da prihvate ponuđenu kandidaturu, a ako su i protiv svoje volje izabrane, u velikom broju nisu dovoljno aktivne na svojim izbornim funkcijama.

Takvi se stavovi i odnosi zadržavaju i danas: prema podacima o izboru delegacija i članova delegacija za izbor delegata u skupštine društveno-političkih organizacija u 1974, u delegaciji individualnih poljoprivrednih proizvođača izabrano je 61.165 članova delegacije, od čega su samo 3,1% žene.⁵⁾

Ne samo tradicija nego i okolnost da se starešina seoske porodice pojavljuje kao predstavnik individualnog poljoprivrednog gazdinstva u privrednom poslovanju i pred administrativnim organima utiče da on to čini i u političkom životu sela. Tako članovi seoskih domaćinstava često smatraju dovoljnim da na političkim skupovima prisustvuje samo starešina domaćinstva.

U razgovoru sa seoskim ženama i danas se može naići na shvatanje da ne »priliči« seoskim ženama-aktivistkinjama da stalno konferišu, i to još u kasnim satima. Oživljavanje zastarelih shvatanja možda uslovljava i činjenica da žene nisu uvek našle pravi sadržaj rada u društvenim organizacijama i samoupravnim telima.

potrebe seoske žene u dokolici

Teorijski, u toku radnog dana ili sedmice, po završetku rada i ispunjenju obaveza u funkciji supruge, majke, domaćice i poljoprivrednog proizvođača, seoskoj ženi ipak ostaje izvesno vreme da njime slobodno raspolaže. Njegovo racionalno trošenje podiže nivo obrazovanja, a dokolica i rasonoda doprinose psihičkoj i fizičkoj rekreaciji radom iscrpljenog organizma.

Seoske žene nemaju dva osnovna s u b j e k t i v n a preduslova za potpuno korišćenje prednosti koje slobodno vreme pruža: prvi — rad od preko 10 i više časova ne ostavlja joj dovoljno vremena da bi se mogla slobodno posvetiti svojim interesima, pa se prije pasivno odmara negoli što upražnjava neke kulturne i sl. sadržaje; drugi — razina obrazovanosti sužava seoskoj ženi mogućnosti za racionalno trošenje slobodnog vremena.

Preopterećenost seoske žene obavezama u porodici, domaćinstvu i gazdinstvu ipak ne znači da ona uopšte nema slobodnog vremena. Praznovanja i sezonski karakter poljoprivrednih radova u ekstenzivnoj proizvodnji na individualnom gazdinstvu stvaraju, bar malo, mogućnosti za njene slobodne aktivnosti.

5) Samoupravni društveno-ekonomski razvoj Jugoslavije 1947—1977. Beograd, SZS, 1978, str. 55.

Nadalje, i dva objektivna faktora smanjuju seoskoj ženi izgleda za sadržajno korišćenje slobodnog vremena. To su tradicija, s jedne strane, i realne mogućnosti za korišćenje kulturnih i zabavnih sadržaja, s druge strane.

U selima postoje tradicionalne norme svakodnevnog ponašanja ženskog deteta, devojke, udate žene i starice. Društvene norme čine pritisak kojemu se seoske žene obično povinuju. Tako, na primer, društvene norme dozvoljavaju ženskoj omladini u selima da se aktivno bavi fizičkom kulturom i sportom, ali to ne dopuštaju devojci po završetku obaveznog školovanja. Isto tako, u amaterskim dramskim sekcijama samo strogo određene uloge, koje odgovaraju moralnim shvatanjima sredine, mogu biti poverene seoskim devojka.

Uz to, iako su u većini seoskih naselja izgrađeni domovi kulture, oni uglavnom nemaju materijalnih sredstava, potreban status te koncepciju i planove rada. Kulturno-zabavne priredbe organizuje omladina iz samog sela ili iz susednih, dok su gostovanja profesionalnih ansambala izuzetna. Ove priredbe, pored omladine, rado posećuju i seoske žene, pogotovu ako su njihova deca i izvođači. (Pomenimo da su igranke osnovna rasonoda seoskih omladinki, i da predstavljaju osnovni i najmasovniji oblik kulturno-zabavnog života na selu.)

Sva seoska naselja nemaju bioskop, a filmske se predstave prikazuju u okviru sekcija za prikazivanje filmova pri kulturno-umetničkim društvima i domovima kulture. Bioskopske predstave najčešće posećuje seoska omladina, a najređe starije seoske žene.

Sredstva masovnih komunikacija osnovni su mediji informisanja o kulturnim zbivanjima i rasonode za seoske žene u onim (retkim) trenucima kada imaju slobodnog vremena. Postojeći oblici korišćenja slobodnog vremena ne pružaju seoskoj ženi mogućnost da stekne znanja korisna za njenu funkciju majke, supruge, domaćice i individualnog poljoprivrednog proizvođača.

Seoska sredina znači, ne pruža ženi dovoljno mogućnosti da sadržajno i racionalno koristi slobodno vreme — ukoliko i kada ga ima. Međutim, ni same seoske žene ne koriste u dovoljnoj meri te minimalne mogućnosti. Običaji prošlosti i navike ne dozvoljavaju seoskoj ženi da uživa prijatnosti dokolice. Pletenje, vezovi i slični radovi smatraju se poslovima pri kojima se seoska žena odmarala od težih napora. Jedini oblici rasonode jesu održavanje dobrih međuljudskih odnosa u primarnim grupama, kao što su posete i obilasci rođaka, suseda i prijatelja. Praznovanja su takođe jedna od društvenih konvencija kojih se seoska žena pridržava, i to kako starih, iz prijašnjih vremena, tako i novih — državnih praznika i partizanskih slava.

zaključno

Od svih privredno aktivnih žena koje žive na selu preko 90% jesu aktivne poljoprivrednice koje rade na individualnim poljoprivrednim gazdinstvima. U pretežnom delu radnog dana žena vrši svoje eko-

nomske funkcije u oblasti potrošnje i u oblasti proizvodnje. To fizički iscrpljuje, a što se na svoj način odražava i u njenoj funkciji majke. Slabo razvijene tercijarne delatnosti na seoskom području, kao i nepostojanje radnih organizacija za pomoć domaćinstvu i zaposlenoj seoskoj ženi, otežavaju joj izvršavanje domaćinskih dužnosti i obaveza.

Neposredna društvena akcija u intimnim i porodičnim odnosima ne bi bila realna i ne bi dovela do bitnog poboljšanja društvenog položaja seoske žene kao supruge. Međutim, organizovani rad na uklanjanju zastarelih običaja i podizanju svesti seoskog stanovništva o ravnopravnosti žene ubrzao bi proces preobražaja bračnih i porodičnih odnosa. Poseban bi napredak bio postignut podizanjem opšteg obrazovanja seoske žene. Masovne komunikacije i procesi socijalističkog preobražaja i deagrarijacije sela imaju svoj značaj u borbi za ostvarenje ravnopravnosti između muškarca i žena na selu.

Seoska žena predstavlja najbrojniji deo seoskog stanovništva, bez kojega se ne može izvesti ni socijalistički preobražaj sela. Ona za tu društvenu ulogu međutim nije pripremljena. Društvena zajednica mora imati u vidu da će u daljem procesu deagrarijacije sela seoska žena postajati sve više akter poljoprivredne proizvodnje na privatnom posedu. Zbog toga treba preduzeti odgovarajuće mere da se ona pripremi za modernu, mehanizovanu intenzivnu proizvodnju hrane.

Borislav J. Dimković:

The Social Position of the Farm Woman

Summary

Over 90% of all the economically active women living in the village are active agricultural workers that work on privately owned farms. During the better part of the working day the woman does her work in the field of consumption and in the field of production. That is physically exhausting, and is reflected on her role as mother. Undeveloped tertiary activities in rural areas, and the non-existence of work organizations designed to help the household and the working farm woman, make it more difficult for her to carry out her household tasks and responsibilities.

Direct social action in intimate and family matters would not be realistic and would not contribute to a fundamental improvement in the farm woman's position as a wife. However, organized action to eliminate dated customs and raise the consciousness of the village population concerning the equality of women would speed up the process of transformation of marital and family relations. Special progress would be achieved by raising the general level of education of the village woman. The mass media and processes of socialist transformation and deagrarianization of the village also have a meaning in the struggle to realize equality between the man and the woman in the village.

The farm woman is the most numerous part of the village population, and it would be impossible to carry out the socialist transformation of the village without her. However, she is not prepared for that social role. Society must bear in mind that as the village becomes less agrarian,

Общественное положение сельской женщины

Резюме

Из всех экономически активных женщин проживающих в селе, более 90% приходится на группу активных женщин занятых в сельском хозяйстве и работающих в индивидуальных крестьянских хозяйствах. Большая часть рабочего дня женщины отведена выполнению ее экономических функций в области потребления и в сфере производства. Все это приводит к физическому истощению женщины и оказывает отрицательное влияние т. е. оттесняет значение ее материнских функций. Слабо развитая сфера обслуживания в сельской местности и отсутствие учреждений и рабочих организаций для облегчения труда и быта работающей сельской женщине затрудняют выполнение работ в домашнем хозяйстве и остальных обязанностей.

Непосредственное общественное вмешательство в интимные и семейные отношения вряд ли окажется реальным и существенно изменит т. е. улучшит общественное положение женщины как супруги. Однако, организованная активность устремленная на преодоление устарелых и консервативных обычаев и на развитие сознания сельского населения и его правильного отношения к равенству женщины с мужчиной могла бы ускорить процесс преобразования брачных и семейных отношений. Повышение общего образовательного уровня сельской женщины предполагает значительный прогресс в этом отношении. Средства массовой коммуникации и процессы социалистического преобразования и деаграризации села играют важную роль в борьбе за осуществление равенства женщины с мужчиной в селе. В общей численности сельского населения доля женщин на первом месте и без этого фактора не осуществимо социалистическое преобразование села. Однако, женщина не подготовлена для такой общественной роли. Общество должно считаться с тем, что в ходе последующего процесса деаграризации села женщина

the farm woman will increasingly become an actor in agricultural production on the privately owned farm. It is thus necessary to undertake all the measures necessary to prepare her for modern, mechanized, intense food production. ●

проживающая в нем будет подвинута на первый план как носитель производства в единоличном хозяйстве. Поэтому следует принять соответствующие мероприятия для подготовки современного, механизированного и более интенсивного производства продуктов питания. ●